

Правління Національного банку України
ПОСТАНОВА

28 грудня 2020 року

м. Київ

169

Про затвердження Положення про здійснення
Національним банком України безвізного нагляду
на ринках небанківських фінансових послуг

Відповідно до пункту 8¹ частини першої статті 7, статей 55¹, 56 Закону України “Про Національний банк України”, статей 20, 21, 28, 29 Закону України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг”, статей 35–37 Закону України “Про страхування”, статті 26 Закону України “Про кредитні спілки”, статті 5 Закону України “Про споживче кредитування”, з метою унормування порядку здійснення Національним банком України нагляду за діяльністю на ринках небанківських фінансових послуг у формі безвізного нагляду Правління Національного банку України **постановляє:**

1. Затвердити Положення про здійснення Національним банком України безвізного нагляду на ринках небанківських фінансових послуг, що додається.

2. Постанова набирає чинності з дня, наступного за днем її офіційного опублікування.

Голова

Кирило ШЕВЧЕНКО

Інд. 33

ЗАТВЕРДЖЕНО
Постанова Правління
Національного банку України
28 грудня 2020 року № 169

Положення
про здійснення Національним банком України безвізного нагляду на
ринках небанківських фінансових послуг

I. Загальні положення

1. Це Положення розроблено відповідно до Законів України “Про Національний банк України”, “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” (далі – Закон про фінансові послуги), “Про страхування”, “Про кредитні спілки”, “Про споживче кредитування”, з урахуванням положень Директиви 2013/36/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26 червня 2013 року про доступ до діяльності кредитних установ та пруденційний нагляд по відношенню до кредитних установ та інвестиційних фірм, що вносить зміни до Директиви 2002/87/ЄС та припиняє дію Директиви 2006/48/ЄС та 2006/49/ЄС, а також Директиви 2009/138/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25 листопада 2009 року про початок і ведення діяльності у сфері страхування і перестрахування (Платоспроможність II), з метою встановлення Національним банком України (далі – Національний банк) порядку здійснення нагляду на ринках небанківських фінансових послуг у формі безвізного нагляду та з урахуванням принципів, визначених у статті 3¹ та частині першій статті 29 Закону про фінансові послуги.

2. Терміни в цьому Положенні вживаються в такому значенні:

1) безвізний нагляд – форма здійснення Національним банком нагляду за дотриманням об’єктами безвізного нагляду вимог законів України та інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність із надання небанківських фінансових послуг, а також відносини, що виникають у зв’язку із захистом прав споживачів таких фінансових послуг (далі – нормативно-правові акти, що регулюють діяльність із надання небанківських фінансових послуг), без відвідування їх за місцезнаходженням;

2) електронна адреса об’єкта безвізного нагляду/відповідальної особи небанківської фінансової групи (далі – електронна адреса) – адреса електронної пошти об’єкта безвізного нагляду, зазначена в Державному реєстрі фінансових установ, інших реєстрах осіб, які не є фінансовими установами, але мають право

надавати окремі фінансові послуги, що веде Національний банк, або адреса електронної пошти відповідальної особи небанківської фінансової групи, зазначена в документах, наданих такою особою Національному банку згідно з вимогами законодавства України з питань нагляду на консолідованій основі;

3) об'єкти безвиїзного нагляду – учасники ринку небанківських фінансових послуг [небанківські фінансові установи, юридичні особи, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги (далі – особа, яка не є фінансовою установою), особи, які надають посередницькі послуги на ринках фінансових послуг, фізичні особи-підприємці, які надають фінансові послуги, зареєстровані відповідно до законодавства України постійні представництва у формі філій іноземних страхових компаній, які також одержали в установленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності] та небанківські фінансові групи, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Національний банк;

4) уповноважена посадова особа Національного банку – Голова Національного банку, його перший заступник та заступники Голови Національного банку, керівник структурного підрозділу Національного банку, до функцій якого належить здійснення нагляду за діяльністю учасників ринків небанківських фінансових послуг, його заступник, керівник підрозділу в складі зазначеного структурного підрозділу Національного банку, його заступник або особи, які виконують їх обов'язки.

Інші терміни, що використовуються в цьому Положенні, вживаються в значеннях, наведених у законодавстві України.

3. Національний банк здійснює безвиїзний нагляд відповідно до вимог Закону України “Про Національний банк України”, Закону про фінансові послуги, цього Положення, інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність із надання небанківських фінансових послуг, з метою:

1) нагляду (контролю) за дотриманням об'єктами безвиїзного нагляду умов провадження діяльності з надання фінансових послуг та обов'язкових критеріїв і нормативів достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій, правил надання фінансових послуг та інших показників і вимог, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами;

2) контролю за достовірністю інформації, що надається об'єктами безвиїзного нагляду;

3) виявлення ознак здійснення небанківськими фінансовими установами та особами, які не є фінансовими установами, ризикової діяльності, що загрожує інтересам вкладників та/або інших кредиторів таких об'єктів (далі – ризикова діяльність);

4) своєчасного виявлення Національним банком ознак, що свідчать про погіршення фінансового стану страховика/кредитної спілки, та своєчасного попередження страховика/кредитної спілки про такі ознаки для вжиття ним/нею заходів щодо поліпшення свого фінансового стану;

5) аналізу стану, тенденцій та перспектив розвитку ринку небанківських фінансових послуг з урахуванням перспектив діяльності та потенційних ризиків його учасників;

6) своєчасного та ефективного реагування на встановлені порушення вимог нормативно-правових актів, що регулюють діяльність із надання небанківських фінансових послуг, ризикову діяльність, недоліки та негативні тенденції (негативна динаміка стосовно активів, операцій, діяльності, що може свідчити про погіршення фінансового стану та/або неналежне виконання зобов'язань за договорами про надання фінансових послуг) у діяльності об'єктів безвиїзного нагляду;

7) контролю та моніторингу виконання об'єктами безвиїзного нагляду застосованих Національним банком заходів впливу.

II. Здійснення безвиїзного нагляду

4. Національний банк здійснює безвиїзний нагляд шляхом:

1) моніторингу діяльності об'єктів безвиїзного нагляду на підставі аналізу звітності, документів (їх копій), операцій, опитувальників, письмових пояснень, інформації, отриманої від об'єктів безвиїзного нагляду, від підрозділів Національного банку, державних органів, а також іншої інформації та документів, отриманих Національним банком під час виконання ним своїх функцій, включаючи інформацію/документи з офіційних джерел;

2) регулярного оцінювання Національним банком загального фінансового стану небанківської фінансової установи, результатів її діяльності та якості корпоративного управління, системи внутрішнього аудиту (контролю) та управління ризиками, дотримання обов'язкових нормативів та інших показників і вимог, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами.

5. Національний банк під час здійснення безвізного нагляду керується принципами, визначеними в статті 3¹ та частині першій статті 29 Закону про фінансові послуги.

6. Національний банк під час здійснення безвізного нагляду з метою виявлення позитивних тенденцій (позитивна динаміка стосовно активів, операцій, діяльності, що може свідчити про поліпшення фінансового стану та/або належне виконання зобов'язань за договорами про надання фінансових послуг) та негативних тенденцій (негативна динаміка стосовно активів, операцій, діяльності, що може свідчити про погіршення фінансового стану та/або неналежне виконання зобов'язань за договорами про надання фінансових послуг) у діяльності об'єктів безвізного нагляду, ознак ризикової діяльності, а також для визначення ступеня ризику від здійснення діяльності об'єктами безвізного нагляду оцінює правочини, операції, обставини та події з точки зору їх економічного, правового та фактичного змісту, враховує обставини та умови конкретної ситуації на підставі комплексного та всебічного аналізу:

1) інформації та документів/копій документів, поданих до Національного банку в межах передбаченої цим Положенням процедури взаємодії та обміну інформацією, а також отриманих від державних органів та з інших офіційних джерел;

2) інформації та документів/копій документів, наявних у Національного банку, включаючи інформацію та документи/копії документів, отримані Національним банком під час виконання ним своїх повноважень та функцій.

7. Національним банком за результатами безвізного нагляду може бути встановлено:

1) відсутність/наявність порушень об'єктом безвізного нагляду нормативно-правових актів, що регулюють діяльність щодо надання небанківських фінансових послуг;

2) відсутність/наявність ознак здійснення небанківською фінансовою установою або особою, яка не є фінансовою установою, ризикової діяльності;

3) значення кількісних та якісних показників, що використовуються Національним банком для оцінювання критеріїв, за якими Національний банк оцінює ступінь ризику від здійснення діяльності учасниками ринку небанківських фінансових послуг, їх суспільну важливість, на підставі яких визначається періодичність проведення планових інспекційних перевірок

учасників ринків небанківських фінансових послуг, регулювання і нагляд за якими здійснює Національний банк;

4) відсутність/наявність негативних тенденцій (негативної динаміки стосовно активів, операцій, діяльності, що може свідчити про погіршення фінансового стану та/або неналежне виконання зобов'язань за договорами про надання фінансових послуг) у діяльності об'єкта безвиїзного нагляду;

5) поліпшення/погіршення фінансового стану об'єкта безвиїзного нагляду;

6) наявність визначених законодавством України підстав для проведення Національним банком позапланової інспекційної перевірки;

7) факт виконання/невиконання об'єктом безвиїзного нагляду рішень Національного банку про застосування до нього заходів впливу.

III. Взаємодія та обмін інформацією під час здійснення безвиїзного нагляду

8. Національний банк відповідно до частини першої статті 57 Закону України "Про Національний банк України", пункту 5 частини третьої статті 21 та частини шостої статті 29 Закону про фінансові послуги для здійснення безвиїзного нагляду в межах своїх повноважень у сфері державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг одержує від об'єктів безвиїзного нагляду інформацію/пояснення/документи/копії документів шляхом надсилання об'єкту безвиїзного нагляду письмової вимоги у вигляді:

1) документа в електронній формі, підписаного кваліфікованим електронним підписом (далі – КЕП) уповноваженої посадової особи Національного банку, – на електронну адресу;

2) документа в паперовій формі (у випадку, передбаченому в пункті 12 розділу III цього Положення), підписаного уповноваженою посадовою особою Національного банку, – на поштову адресу об'єкта безвиїзного нагляду/відповідальної особи небанківської фінансової групи.

9. У письмовій вимозі:

1) зазначаються підстави, що зумовили необхідність її направлення, а також перелік інформації/документів/копій документів, які необхідно надати Національному банку, та/або питання, на які Національний банк вимагає надати пояснення;

2) установлюється строк надання об'єктом безвізного нагляду відповіді на таку вимогу.

Національний банк установлює строк надання об'єктом безвізного нагляду відповіді на письмову вимогу з урахуванням характеру проблем, обставин та умов конкретної ситуації, обсягів і строків надання інформації та документів, але на менший ніж три робочих дні з дня її направлення.

10. Об'єкти безвізного нагляду зобов'язані в установлені Національним банком строки надавати до Національного банку у випадках, порядку, формі та форматі, що визначені цим Положенням, повну та достовірну інформацію/пояснення/документи/копії документів належної якості (розміром шрифту, що дає змогу прочитати всі зазначені в них відомості).

11. Об'єкт безвізного нагляду зобов'язаний:

1) надсилати інформацію/пояснення/документи/копії документів до Національного банку засобами системи електронної пошти Національного банку (за умови підключення до системи електронної пошти Національного банку) або на електронну поштову скриньку Національного банку з використанням КЕП;

2) надавати Національному банку інформацію/пояснення/документи/копії документів у паперовій формі, якщо про це прямо зазначено в письмовій вимозі Національного банку.

Об'єкт безвізного нагляду надає Національному банку інформацію/пояснення/документи/копії документів у паперовій формі з одночасним обов'язковим поданням електронних копій цих документів відповідно до вимог підпункту 3 пункту 13 розділу III цього Положення.

12. Письмова вимога Національного банку, направлена об'єкту безвізного нагляду, є належним чином відправленою за умови отримання на електронну пошту/електронну поштову скриньку Національного банку підтвердження доставлення цієї письмової вимоги на електронну адресу. Національний банк у разі неотримання такого підтвердження протягом трьох робочих днів із дня направлення вимоги об'єкту безвізного нагляду на його електронну адресу надсилає об'єкту безвізного нагляду письмову вимогу у вигляді документа в паперовій формі рекомендованим листом із повідомленням про вручення на поштову адресу об'єкта безвізного нагляду/відповідальної особи небанківської фінансової групи.

13. Об'єкт безвізного нагляду надає Національному банку на його письмову вимогу інформацію/пояснення/документи/копії документів одним із таких способів:

1) в електронній формі з накладенням КЕП через вебпортал Національного банку, розміщений на вебсторінці <https://portal.bank.gov.ua>. Технічні вимоги щодо формування файлів, накладення КЕП, завантаження файлів через вебпортал Національного банку розміщуються на вебпорталі Національного банку;

2) в електронній формі з накладенням КЕП електронним повідомленням на офіційну електронну поштову скриньку Національного банку – nbu@bank.gov.ua;

3) у паперовій формі з одночасним обов'язковим поданням електронних копій цих документів без накладення КЕП на цифрових носіях інформації [компакт-дисках (CD, DVD) або USB-флешнакопичувачах]. Електронні копії документів створюються шляхом сканування з паперових носіїв документів з урахуванням таких вимог:

документ сканується у файл формату pdf;

сканована копія кожного окремого документа зберігається як окремий файл;

файл повинен мати коротку назву латинськими літерами, що відображає зміст і реквізити документа;

документи, що містять більше однієї сторінки, скануються в один файл; роздільна здатність сканування має бути не нижче ніж 300 dpi.

Сторінки копій документів, письмових пояснень, які передаються об'єктом безвізного нагляду до Національного банку у паперовій формі, мають бути пронумеровані, прошиті та на зворотному боці останнього аркуша такої копії на окремому невеликому аркуші, що наклеюється на нього поверх кінців ниток, зазначається напис: “Пронумеровано та прошито ... арк.” (зазначається кількість аркушів цифрами та словами), а також напис “Згідно з оригіналом”, який засвідчується підписом керівника/особи, яка виконує обов'язки керівника об'єкта безвізного нагляду/відповідальної особи небанківської фінансової групи із зазначенням його/її посади, ініціалів та прізвища, дати засвідчення.

14. Документи, складені іноземною мовою, для подання Національному банку мають бути перекладені українською мовою (справжність підпису перекладача засвідчується нотаріально). Документи, складені іноземною та українською мовами одночасно, не перекладаються українською мовою.

15. Національний банк під час здійснення безвізного нагляду за небанківською фінансовою групою направляє письмову вимогу, визначену в пункті 8 розділу III цього Положення, відповідальній особі небанківської фінансової групи. Письмова вимога направляється такій особі з дотриманням вимог пункту 12 розділу III цього Положення.

Відповідальна особа небанківської фінансової групи забезпечує надання Національному банку інформації/пояснень/документів/копій документів відповідно до пунктів 10, 11, 13, 14 розділу III цього Положення.

16. Національний банк з метою обговорення питань, що виникають у межах здійснення безвізного нагляду, має право ініціювати проведення робочих зустрічей з власниками істотної участі, керівником/особою, яка виконує обов'язки керівника об'єкта безвізного нагляду/відповідальної особи небанківської фінансової групи, шляхом направлення їм відповідного запрошення.

Запрошена особа має право брати участь у робочій зустрічі особисто/разом з уповноваженим представником/перекладачем або дистанційно за допомогою засобів аудіо-, візуального зв'язку. Конкретний спосіб участі запрошеної особи, а також питання/підстави, які є предметом проведення робочої зустрічі, місце, час та спосіб її проведення зазначаються Національним банком у відповідному запрошенні.

Запрошення надсилається не пізніше ніж за п'ять робочих днів до дати проведення робочої зустрічі на електронну адресу або в паперовій формі на поштову адресу об'єкта безвізного нагляду.

Національний банк має право здійснювати аудіо- та відеозапис робочої зустрічі відповідно до законодавства України.

17. Національний банк за результатами здійснення безвізного нагляду:

1) у разі виявлення ознак, що свідчать про погіршення фінансового стану страховика/кредитної спілки, письмово попереджає страховика/кредитну спілку про такі ознаки для вжиття ним/нею заходів щодо поліпшення свого фінансового стану;

2) враховує отриману протягом безвізного нагляду інформацію під час оцінювання ступеня ризику від здійснення діяльності об'єктом безвізного нагляду та/або рівня його суспільної важливості;

3) складає акт про правопорушення в разі виявлення порушень нормативно-правових актів, що регулюють діяльність із надання небанківських фінансових послуг, вчинених об'єктом безвізного нагляду;

4) складає довідку про ознаки здійснення ризикової діяльності в разі виявлення ознак здійснення небанківською фінансовою установою або особою, яка не є фінансовою установою, ризикової діяльності;

5) ініціює проведення позапланової інспекційної перевірки в разі наявності підстав, передбачених законодавством України;

б) звертається до правоохоронних органів у разі виявлення ознак вчинення злочину.

18. Акт про правопорушення має містити:

1) дату складання та номер;

2) повне найменування та реквізити юридичної особи/філії страховика-нерезидента/учасників небанківської фінансової групи або прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи, її реєстраційний номер облікової картки платника податків (серію та номер паспорта для фізичної особи, яка через свої релігійні переконання відмовляється від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомила про це відповідний контролюючий орган і має відмітку в паспорті), серію та номер паспорта;

3) опис виявленого порушення (із зазначенням вимог нормативно-правових актів, що регулюють діяльність із надання небанківських фінансових послуг, які порушено);

4) посилання на документи/обставини/інформацію, що підтверджують факт вчинення об'єктом безвиїзного нагляду порушення нормативно-правових актів, що регулюють діяльність із надання небанківських фінансових послуг;

5) прізвище, ім'я, по батькові уповноваженої посадової особи Національного банку та її власноручний підпис (для акта про правопорушення у паперовій формі) або КЕП (для акта про правопорушення в електронній формі).

19. Довідка про ознаки здійснення ризикової діяльності має містити:

1) дату складання та номер;

2) повне найменування та реквізити юридичної особи;

3) опис/висновки щодо ознак, наявність яких є підставою для висновку Національного банку про здійснення небанківською фінансовою установою або особою, яка не є фінансовою установою, ризикової діяльності;

4) посилання на документи/обставини/інформацію, які підтверджують ознаки, наявність яких є підставою для висновку Національного банку про здійснення небанківською фінансовою установою або особою, яка не є фінансовою установою, ризикової діяльності;

5) прізвище, ім'я, по батькові уповноваженої посадової особи Національного банку та її власноручний підпис (для довідки про ознаки здійснення ризикової діяльності в паперовій формі) або КЕП (для довідки про ознаки здійснення ризикової діяльності в електронній формі).

20. До акта про правопорушення/довідки про ознаки здійснення ризикової діяльності долучаються за наявності копії документів, які підтверджують факт вчинення об'єктом безвиїзного нагляду порушення нормативно-правових актів, що регулюють діяльність із надання небанківських фінансових послуг/ознаки, наявність яких є підставою для висновку Національного банку про здійснення небанківською фінансовою установою або особою, яка не є фінансовою установою, ризикової діяльності.

21. Акт про правопорушення/довідка про ознаки здійснення ризикової діяльності складається у двох примірниках та підписується уповноваженою посадовою особою Національного банку.

Форма акта про правопорушення/довідки про ознаки здійснення ризикової діяльності визначається відповідним розпорядчим актом Національного банку.

22. Один примірник акта про правопорушення/довідки про ознаки здійснення ризикової діяльності не пізніше трьох робочих днів із дня його/її складання направляється Національним банком для ознайомлення об'єкту безвиїзного нагляду/відповідальній особі небанківської фінансової групи засобами поштового зв'язку або електронною поштою в порядку, передбаченому в пункті 12 розділу III цього Положення.

Національний банк не направляє об'єкту безвиїзного нагляду/відповідальній особі небанківської фінансової групи разом із примірником акта про правопорушення/довідки про ознаки здійснення ризикової діяльності копії документів, зазначених у пункті 20 розділу III цього Положення, якщо вони отримані Національним банком від об'єкта безвиїзного нагляду.

23. Об'єкт безвиїзного нагляду/відповідальна особа небанківської фінансової групи має право впродовж семи робочих днів із дня отримання акта про правопорушення/довідки про ознаки здійснення ризикової діяльності надати Національному банку в електронній формі в порядку, передбаченому в

підпункті 1 пункту 11 розділу III цього Положення, або в паперовій формі заперечення/пояснення щодо:

1) вчинених порушень, зазначених в акті про правопорушення;

2) ознак, наявність яких є підставою для висновку Національного банку про здійснення небанківською фінансовою установою або особою, яка не є фінансовою установою, ризикової діяльності, зазначених у довідці про ознаки здійснення ризикової діяльності.

Зазначені заперечення/пояснення оформляються письмово, підписуються керівником/особою, яка виконує обов'язки керівника об'єкта безвізного нагляду/відповідальної особи небанківської фінансової групи, та доповнюються документами, що підтверджують ці заперечення.

24. Національний банк розглядає заперечення/пояснення, надані об'єктом безвізного нагляду/відповідальною особою небанківської фінансової групи з дотриманням вимог цього Положення, під час прийняття рішення щодо застосування/незастосування заходів впливу до об'єкта безвізного нагляду.